

**Monitor in het kader van activiteiten
Passend Onderwijs 2010-2011**

WSNS Tilburg

**Uitgevoerd door
Fontys Fydes**

Voorwoord

In het kader van Passend Onderwijs heeft het samenwerkingsverband WSNS Tilburg (vanuit subsidie project Passend Onderwijs Midden-Brabant) scholen de mogelijkheid geboden om in het schooljaar 2010-2011 te starten met een implementatietraject HGW/1-zorgroute. In het schooljaar 2009-2010 heeft al een aantal scholen, die verder niet genoemd zullen worden in deze monitor, gebruikt gemaakt van deze subsidie.

Tijdens het implementatietraject HGW/1-zorgroute zijn de deelnemende scholen ondersteund door Fontys Fydes middels activiteiten in het kader van de schoolspecifieke invoering van het gedachtegoed en professionalisering.

Als tussentijdse evaluatie is er een vragenlijst verspreid onder de uitvoerende adviseurs van Fontys Fydes om de stand van zaken helder te krijgen.

In dit verslag worden de resultaten van deze vragenlijsten beschreven aan de hand van de conclusies. Tevens worden er aanbevelingen geformuleerd met betrekking tot het vervolg van het traject. In het schooljaar 2011-2012 zullen de deelnemende scholen hun traject voortzetten en er zal een aantal scholen starten met de implementatie van HGW/1-zorgroute.

Tineke Janssen-de Valk (Fontys Fydes)

Mariken van Roosmalen-Noppen (Fontys Fydes)

Juni 2011

Inhoudsopgave

| | |
|---|----|
| Verslag van activiteiten initiatief Passend Onderwijs Midden-Brabant mei 2009 | 4 |
| Bijlagen | |
| Monitoring implementatie HGW/1-zorgroute | 7 |
| Samenvatting vragenlijsten monitoring HGW/1-zorgroute | 9 |
| Algemeen | |
| 1. De invoering van HGW/1-zorgroute | |
| 2. Het doorlopen van de fasen | |
| 3. Activiteiten schooljaar 2010-2011 | |
| 4. De opbrengsten, bevindingen en ervaringen | |
| 5. Activiteiten schooljaar 2011-2012 | |
| 6. Conclusies op schoolniveau | |
| 7. Aanbevelingen op schoolniveau | |
| Algemene conclusies | 15 |
| Aanbevelingen voor het vervolg | 16 |



passend onderwijs midden-brabant



Verslag van activiteiten Initiatief Passend Onderwijs Midden-Brabant juni 2011

1. Algemene gegevens

| | |
|---------------------------|--|
| Naam school / organisatie | WSNS Tilburg |
| Adres | Dr. Hub van Doorneweg 91 5026 RB |
| Plaats | Tilburg |
| Contactpersoon | Dhr. T. van Rijzewijk |
| E-mail contactpersoon | info@wsnstilburg.nl |
| Tel.nummer contactpersoon | 013-4672660 |

2. Titel van het Initiatief.

Samen onderwijs passend maken: Invoering 1-zorgroute in het Primair Onderwijs in Tilburg.

3. Schets van de doelstelling van het Initiatief

| | |
|------------------|--|
| Specifiek | Zorgleerlingen in het basisonderwijs die nu aangewezen zijn op speciaal (basis)onderwijs en binnen het traject van HGPD kunnen worden geholpen in werkveld 1. Leraren van basisscholen die hun basiszorgstructuur willen afstemmen op meer zorgleerlingen middels handelingsgerichte diagnostiek en praktijk. |
| Meetbaar | Onderzoek naar resultaten bij doelgroepleerlingen. Onderzoek naar welbevinden ouders. Onderzoek naar ervaringen leraren. |

| | |
|------------------|---|
| Acceptabel | Inzet van de school wordt teambreed gedragen. |
| Realistisch | Advies van landelijke WSNS+. Sluit aan bij nieuwe zorgstructuur NJI, ZAT en CJG |
| Tijdsgebonden en | Schooljaar 2010-2011 |

4. Wat zijn op hoofdlijnen de resultaten van de ondernomen activiteiten in relatie tot de gestelde doelstelling.

Met de implementatie van 1-zorgroute worden de volgende doelen binnen de deelnemende scholen nagestreefd:

- Afstemming van het onderwijs op de onderwijsbehoeften van de leerlingen.
- Vroegtijdig signaleren van leerlingen die extra aandacht nodig hebben.
- Bieden van passende onderwijsarrangementen.
- Vergroten van competenties van leerkrachten.
- Geven van impulsen om de kwaliteit van het onderwijs en de zorg in school te verbeteren.
- Transparant maken en verbeteren van de zorgstructuur in school.
- Afstemmen met de schoolexterne zorg en ZAT.
- Afstemmen met de zorg binnen WSNS.

Voor de resultaten van de monitor Passend Onderwijs (juni 2011) wordt verwezen naar de bijlage bij dit document.

5. Zijn doelstellingen bereikt? Waarom wel / waarom niet?

De doelstellingen zijn bereikt. Door middel van het overdragen van kennis, het trainen van vaardigheden en het uitbreiden van competenties is het professioneel handelen van de leraren vergroot.

De leraren van de deelnemende scholen beschikken over de vaardigheden en competenties met betrekking tot het cyclisch handelingsgericht werken:

- Verzamelen van leerlinggegevens in het groepsoverzicht en evalueren van het vorige groepsplan.
- Signaleren van leerlingen die extra aandacht nodig hebben.
- Benoemen van onderwijsbehoeften van leerlingen.
- Clusteren van leerlingen met vergelijkbare onderwijsbehoeften.
- Opstellen van een groepsplan.
- Uitvoeren van het groepsplan

Op schoolniveau zijn de volgende resultaten behaald:

- Een heringerichte zorgstructuur die aansluit bij de invoering van het handelingsgericht werken. Groepsbesprekingen en klassenconsultaties zijn opgenomen in de jaarkalender.
- Duidelijkheid over welke verbeteractiviteiten in de voorwaardelijke sfeer aangepakt kunnen worden ter optimalisering van de kwaliteit van het onderwijs. Te denken valt ondermeer aan: haalbaar en gedegen programma, didactisch handelen van de leraar en klassenmanagement.
- Goede overgang waarborgen (van peuterspeelzaal naar groep 1, van groep 8 naar voortgezet

onderwijs.

- Afstemmen van de schoolexterne zorg.
- Afstemmen met de zorg binnen WSNS.

6. Implementatie en borging.

Welke activiteiten zijn genomen om ervoor te zorgen dat de resultaten binnen de organisatie geborgd worden?

In het kader van de monitoring is er een digitale vragenlijst verspreid onder de uitvoerende adviseurs van Fontys Fydes om de stand van zaken helder te krijgen. Uit deze vragenlijsten komen tevens aanbevelingen voor de voortgang van de implementatie 1-zorgroute. Voor de volledige informatie wordt verwezen naar het verslag monitor 1-zorgroute.

7. Welke betekenis hebben de bereikte resultaten voor partners / betrokkenen bij het Initiatief?

Er zijn stappen gezet in het vorm geven van Passend Onderwijs voor het samenwerkingsverband WSNS Tilburg.

8. Verantwoording van de inzet van middelen:

- hoe zijn de middelen van de subsidie ingezet
- hoe zijn eigen middelen van de school ingezet

Graag zo concreet mogelijk aangeven a.u.b. (uren, bedragen, materialen)

Financiële verantwoording:

- **ingezette middelen middels facturen**

- **personeelslasten:**

- **variabele uren: ondertekende urenstaten met opgave van uurloon, plus kopie uit de projectregistratie (administratiekantoor) waaruit blijkt dat deze lasten op dit project zijn weggeschreven;**
- **vast aantal uren in een bepaalde periode: kopie mutatieformulier waaruit de aanstelling blijkt voor de betreffende medewerker tlv bedoeld project, plus kopie van de projectregistratie waaruit blijkt dat deze lasten op het project zijn afgeboekt.**

A.u.b. graag kopieën vanuit de financiële administratie (van de betreffende projectregistratie) van het administratiekantoor bijvoegen.

Bijlage

Monitoring implementatie HGW/1-zorgroute

Fontys Fydes

Inleiding

Het werken met de 1-zorgroute is een manier om invulling te geven aan Passend Onderwijs. Het centrale uitgangspunt is het denken en handelen vanuit onderwijsbehoeften. Door middel van het handelingsgericht werken met groepsplannen en de koppeling met groeps- en leerlingenbesprekingen, wordt de zorg voor alle leerlingen planmatig en systematisch ingericht. Handelingsgericht werken met 1-zorgroute betekent pro-actief handelen en tegemoet komen aan de behoeften van alle leerlingen in de groep. Leerkrachten worden hierbij ondersteund door de intern begeleider.

Doelstelling Handelingsgericht werken met 1-zorgroute

Met 1-zorgroute worden de volgende doelen binnen school nagestreefd:

- Afstemming van het onderwijs op de onderwijsbehoeften van de leerlingen.
- Vroegtijdig signaleren van leerlingen die extra aandacht nodig hebben.
- Bieden van passende onderwijsarrangementen.
- Vergroten van competenties van leerkrachten.
- Geven van impulsen om de kwaliteit van het onderwijs en de zorg in school te verbeteren.
- Transparant maken en verbeteren van de zorgstructuur in school.
- Goede overgang waarborgen (van peuterspeelzaal naar groep 1, van groep 8 naar voortgezet onderwijs).
- Afstemmen met de schoolexterne zorg en ZAT.
- Afstemmen met de zorg binnen WSNS.

Uitgangspunten 1-zorgroute

Een van de uitgangspunten van 1-zorgroute is dat de leerkracht in de klas de beslissende factor is. Door het werken met groepsplannen stemt hij zijn onderwijs af op de onderwijsbehoeften van de leerlingen. Ze zorg die daaraan gekoppeld is wordt zoveel mogelijk binnen de klas gegeven. De interne begeleider ondersteunt en begeleidt de leerkracht bij de uitvoering en speelt een verbindende rol bij de externe begeleiding.

Binnen de 1-zorgroute worden, in onderlinge afstemming, stappen gezet op:

- Groepsniveau (onderwijsbehoeften leerlingen)
- Schoolniveau
- Bovenschoolniveau

Op groepsniveau wordt de cyclus 'Handelingsgericht werken' uitgevoerd. Scholen kiezen voor welke vakgebieden zij deze cyclus willen gaan uitvoeren.

Op schoolniveau vinden groepsbesprekingen en leerlingenbesprekingen plaats. Deze besprekingen richten zich op het verhelderen van de onderwijsbehoeften van de leerlingen en het vaststellen hoe het beste met deze behoeften in de groep kan worden omgegaan. Ouders zijn een belangrijke partner in het hele proces. Hun inbreng wordt structureel meegenomen in de zorgstructuur van de school.

De leerlingenbespreking is de schakel naar de bovenschoolse zorg, zoals die bijvoorbeeld plaatsvindt bij een zorgadviesteam (ZAT). Voor externe begeleiding door een onderwijsadviesbureau geldt dit ook. Handelingsgerichte procesdiagnostiek en handelingsgerichte begeleiding op de werkvloer zijn hierbij mogelijkheden.

Zo biedt 1-zorgroute ook goede aanknopingspunten voor kwaliteitszorg in school. Daarbij wordt gekeken naar leeropbrengsten en de kwaliteit van het gegeven onderwijs.

WSNS Tilburg

Binnen het samenwerkingsverband WSNS Tilburg hebben 14 scholen zich voor het schooljaar 2009-2010 aangemeld voor de implementatie van 1-zorgroute. Deze scholen zijn begeleid door Fontys Fydes. Een tweetal scholen heeft echter besloten om pas in schooljaar 2010-2011 een start te maken met de 1-zorgroute.

Het gaat om de volgende scholen:

1. Don Sarto
2. De Alm

Fontys Fydes heeft een helder en doelgericht tweejarig traject ontwikkeld en toegepast om in een combinatie van scholing (o.a. oplossingsgericht werken) en implementatie (teamontwikkeling en ondersteuning IB-ers) de kwaliteit van de zorg op de scholen te verbeteren. In het schooljaar 2011-2012 start een tweede tranche scholen met de invoering van 1-zorgroute.

Opzet implementatietraject Fontys Fydes

In het implementatietraject is uitgegaan van *Invoering* en *Professionalisering*.

Invoering staat voor het uitvoeren van een aantal activiteiten volgens de draaiboeken van 1-Zorgroute. *Professionalisering* staat voor een aantal professionaliseringsbijeenkomsten, waarvan de inhoud gekoppeld is aan de vier fasen van de cyclus van handelingsgericht werken.

Invoering omvat een aantal bijeenkomsten met het team; bijeenkomsten met de Stuurgroep en bijeenkomsten met de intern begeleider.

Professionalisering vindt plaats in een aantal bijeenkomsten met de teams die aan de pilot deelnemen. De fasen *invoering* en *professionalisering* verlopen gelijktijdig.

De inhoud van de bijeenkomsten voor de leraren is gekoppeld geweest aan de 4 fasen van de cyclus Handelingsgericht werken. Om dit succesvol te kunnen doen is een basis nodig; van probleemgeoriënteerd denken naar oplossingsgericht denken; het volgen van de ontwikkeling van kinderen in relatie tot de leerlijnen; klassenmanagement en didactiek.

De inhoud van de bijeenkomsten van de directies en intern begeleiders is gekoppeld geweest aan hun rol van begeleider van veranderingsprocessen en hun behoeften aan consultatie en leren van elkaar.

Opbrengsten eerste jaar implementatie 1-zorgroute

De ervaringen met het werken met 1-zorgroute zijn positief. Scholen zijn in staat de zorg planmatig, afgestemd en doelgericht vorm te geven wat leidt tot hogere leeropbrengsten. Om de bevindingen goed te kunnen analyseren en vastleggen is er een digitale vragenlijst ingevuld door de betreffende adviseurs. In onderstaande uiteenzetting zijn de analyse, conclusies en aanbevelingen uitgewerkt.

Samenvatting vragenlijsten monitoring HGW/1-zorgroute

Schooljaar 2010-2011

**Uitgevoerd door
Fontys Fydes**

Algemeen

In het kader van de monitoring is er een digitale vragenlijst verspreid onder de uitvoerende adviseurs van Fontys Fydes om de stand van zaken helder te krijgen.

In deze samenvatting zijn de bevindingen van de adviseurs weergegeven betreft de begeleiding van de 2 Tilburgse scholen die zich hebben aangemeld voor de implementatie van HGW/1-zorgroute. Het betreft de volgende scholen:

- Basisschool Don Sarto
- Basisschool De Alm

De vragenlijst voor de adviseurs omvatte de volgende vragen:

1. Op welke manier wordt de HGW-1-zorgroute ingevoerd?
2. Welke fasen/stappen van het HGW-1-zorgroute zijn dit schooljaar doorlopen?
3. Welke activiteiten hebben dit jaar plaatsgevonden
4. Wat zijn de eerste opbrengsten, bevindingen en ervaringen met betrekking tot de implementatie van HGW/1-zorgroute
5. Welke activiteiten zullen plaatsvinden in het volgende schooljaar (2011-2012)
6. Conclusies
7. Aanbevelingen

De antwoorden van de adviseurs zijn in deze samenvatting per onderdeel uitgewerkt. Uit deze vragenlijsten kunnen ook algemene conclusies worden getrokken. Tevens komen uit deze vragenlijsten aanbevelingen voort ten aanzien van de voortgang van de implementatie 1-zorgroute.

1. De invoering van HGW/1-zorgroute

| | |
|------------------|---|
| Don Sarto | HGW/1-zorgroute wordt ingevoerd middels de route van NTO-Effekt. |
| De Alm | HGW/1-zorgroute wordt ingevoerd middels de route van de paarse box met uitstapjes naar de verdieping HGW. |

2. Het doorlopen van de fasen

| | |
|------------------|---|
| Don Sarto | Er is een start gemaakt met de fasen waarnemen en begrijpen. Tijdens een studiedag is het team hiermee aan de slag geweest. De vertaalslag naar het handelen in de groep heeft nog niet plaatsgevonden. Er zijn enkele stuurgroepbijeenkomsten geweest. |
| De Alm | De cyclus HGW (box) is in zijn geheel doorlopen met bijbehorende groepsbesprekingen en klassenbezoeken. |

3. Activiteiten schooljaar 2010-2011

| | |
|------------------|---|
| Don Sarto | Er heeft een studiedag plaatsgevonden en drie stuurgroepbijeenkomsten. |
| De Alm | Er heeft een studiedag en twee werkmiddagen plaatsgevonden, 5 stuurgroepbijeenkomsten, een ronde groepsbesprekingen en een ronde klassenbezoeken. |

4. De opbrengsten, bevindingen en ervaringen

| | |
|------------------|---|
| Don Sarto | Er is een goede start gemaakt met het handelingsgericht werken waarbij voldoende draagvlak is bij het team. De implementatie moet nog starten, men heeft kennis gemaakt met het gedachtegoed en de verdieping van het waarnemen en begrijpen. |
|------------------|---|

| | |
|---------------|--|
| De Alm | <p>HGW/1-zorgroute heeft een plaats binnen de zorgstructuur van de school. Het traject is gekoppeld aan het teamtraject.</p> <p>De formulieren zijn aangepast aan de wensen van de school en mensen hebben ervaring opgedaan met de uitvoering van het groepsplan.</p> |
|---------------|--|

5. Activiteiten schooljaar 2011-2012

| | |
|------------------|--|
| Don Sarto | <p>In het schooljaar 2011-2012 zal er wederom een aantal studiemomenten plaatsvinden met het team. Er zullen groepsbesprekingen en klassenbezoeken ingepland worden, evenals stuurgroepoverleg verspreid over het gehele schooljaar.</p> |
| De Alm | <p>In het schooljaar 2011-2012 zal er wederom een aantal studiemomenten plaatsvinden met het team. Er zullen groepsbesprekingen en klassenbezoeken ingepland worden, evenals stuurgroepoverleg verspreid over het gehele schooljaar.</p> |

6. Conclusies op schoolniveau

| | |
|------------------|---|
| Don Sarto | <p>De start in schooljaar 2010-2011 is een mooie opstap geweest naar verdere invoering in 2011-2012. Het team is er klaar voor en de stuurgroep is voldoende voorbereid op het implementatieproces.</p> |
| De Alm | <p>De verdere implementatie behoeft aandacht, maar er zijn mooie resultaten behaald. Het team heeft duidelijk stappen gezet in het kader van het handelingsgericht werken met 1-zorgroute.</p> <p>Op termijn is het goed om te verdiepen wat betreft het afstemmen op onderwijsbehoeften.</p> |

7. Aanbevelingen op schoolniveau

| | |
|------------------|--|
| Don Sarto | <p>Het is aanbevolen een groot accent te leggen op de stuurgroep. Zo kunnen mensen nadrukkelijk meegenomen worden in het proces. Bovendien maakt men op deze manier de leerkrachten eigenaar van het onderwijs en het handelen in de groep. Het is belangrijk dat er gedacht en gewerkt wordt vanuit de ondersteuningsbehoeften van leerkrachten</p> |
|------------------|--|

| | |
|---------------|---|
| De Alm | Het is aanbevolen een groot accent te leggen op de stuurgroep. Zo kunnen mensen nadrukkelijk meegenomen worden in het proces. Bovendien maakt men op deze manier de leerkrachten eigenaar van het onderwijs en het handelen in de groep. Het is belangrijk dat er gedacht en gewerkt wordt vanuit de ondersteuningsbehoeften van leerkrachten |
|---------------|---|

Algemene conclusies

- Een goede stuurgroep is van groot belang. Het is belangrijk dat de leden van de stuurgroep op een lijn zitten en dat er binnen de stuurgroep voldoende draagvlak is voor de uitvoering van het traject. Het is aanbevolen een groot accent te leggen op de stuurgroep. Zo kunnen mensen nadrukkelijk meegenomen worden in het proces. Bovendien maakt men op deze manier de leerkrachten eigenaar van het onderwijs en het handelen in de groep. Het is belangrijk dat er gedacht en gewerkt wordt vanuit de ondersteuningsbehoeften van leerkrachten
- Scholen zoeken naar verbindingen met andere schoolontwikkelingsonderwerpen. Met name het opbrengstgericht werken wordt vaak naar voren gebracht.
- Er is grote behoefte aan extra ondersteuning bij de scholen. De ondersteuning moet dan vooral betrekking hebben op het goed verder implementeren van de 1-zorgroute. De werkwijze moet verder verdiept worden (in de richting van handelingsgericht werken / onderwijsbehoeften) en de aanpak moet goed geborgd worden. Door een groot deel van de scholen wordt de behoefte aangegeven in de richting van ondersteuning op het opstellen van ontwikkelingsperspectieven en de professionalisering op specifieke inhoud.

Aanbevelingen voor het vervolg

Als algehele conclusie kan gesteld worden dat het implementatietraject HGW/1-zorgroute positief gewaardeerd wordt door de scholen die deel hebben genomen in het schooljaar 2010-2011. Wanneer de conclusies vanuit de monitor geanalyseerd en geïntegreerd worden komen de volgende aanbevelingen naar voren met betrekking tot de voortgang van het traject en de aanscherping van nieuwe implementatietrajecten HGW-1-zorgroute:

- In het implementatietraject HGW-1-zorgroute in 2010-2011 heeft het accent met name gelegen op de invoering van de structuur van 1-zorgroute in de huidige zorgstructuur op de scholen. Op dit moment is er een grote behoefte aan verdieping op het gebied van het handelingsgericht werken. De focus dient hierbij te liggen op het denken en werken vanuit onderwijsbehoeften van leerlingen. Voor het vervolg van het implementatietraject betekent dit dat ingestoken zal worden op de uitgangspunten van handelingsgericht werken zodat een optimale afstemming bereikt kan worden op onderwijsbehoeften. Mede vanuit de samenwerking van Fontys Fydes met NTO-Effekt creëert men mooie kansen om het concept van handelingsgericht werken verder te verdiepen op de scholen.
- Het is belangrijk om te investeren in het stuurteam van de school. Het stuurteam bewaakt intern de voortgang. Dit vraagt goede kennis van de systematiek van HGW/1-zorgroute en leiderschapsvaardigheden. Met de scholen kan op maat bekeken worden welke behoeften er op dit gebied zijn zodat hier in de begeleiding op ingestoken kan worden. Het is aanbevolen een groot accent te leggen op de stuurgroep. Zo kunnen mensen nadrukkelijk meegenomen worden in het proces. Bovendien maakt men op deze manier de leerkrachten eigenaar van het onderwijs en het handelen in de groep. Het is belangrijk dat er gedacht en gewerkt wordt vanuit de ondersteuningsbehoeften van leerkrachten
- De professionalisering zal meer ingebed moeten worden in het implementatietraject. De professionalisering zal dan gericht zijn op elementen van de verdieping handelingsgericht werken. Hierin ligt een mooie uitdaging voor Fontys Fydes.



passend onderwijs midden-brabant



Verslag van activiteiten Initiatief Passend Onderwijs Midden-Brabant juni 2011

1. Algemene gegevens

| | |
|---------------------------|--|
| Naam school / organisatie | WSNS Tilburg |
| Adres | Dr. Hub van Doorneweg 91 5026 RB |
| Plaats | Tilburg |
| Contactpersoon | Dhr. T. van Rijzewijk |
| E-mail contactpersoon | info@wsnstilburg.nl |
| Tel.nummer contactpersoon | 013-4672660 |

2. Titel van het Initiatief.

Samen onderwijs passend maken: Invoering 1-zorgroute in het Primair Onderwijs in Tilburg.

3. Schets van de doelstelling van het Initiatief

| | |
|------------------|--|
| Specifiek | Zorgleerlingen in het basisonderwijs die nu aangewezen zijn op speciaal (basis)onderwijs en binnen het traject van HGPD kunnen worden geholpen in werkveld 1. Leraren van basisscholen die hun basiszorgstructuur willen afstemmen op meer zorgleerlingen middels handelingsgerichte diagnostiek en praktijk. |
| Meetbaar | Onderzoek naar resultaten bij doelgroepleerlingen. Onderzoek naar welbevinden ouders. |

| | |
|---------------|---|
| | Onderzoek naar ervaringen leraren. |
| Acceptabel | Inzet van de school wordt teambreed gedragen. |
| Realistisch | Advies van landelijke WSNS+. Sluit aan bij nieuwe zorgstructuur NJI, ZAT en CJG |
| Tijdsgebonden | Schooljaar 2010-2011 |

4. Wat zijn op hoofdlijnen de resultaten van de ondernomen activiteiten in relatie tot de gestelde doelstelling.

Met de implementatie van 1-zorgroute worden de volgende doelen binnen de deelnemende scholen nagestreefd:

- Afstemming van het onderwijs op de onderwijsbehoeften van de leerlingen.
- Vroegtijdig signaleren van leerlingen die extra aandacht nodig hebben.
- Bieden van passende onderwijsarrangementen.
- Vergroten van competenties van leerkrachten.
- Geven van impulsen om de kwaliteit van het onderwijs en de zorg in school te verbeteren.
- Transparant maken en verbeteren van de zorgstructuur in school.
- Afstemmen met de schoolexterne zorg en ZAT.
- Afstemmen met de zorg binnen WSNS.

Voor de resultaten van de monitor Passend Onderwijs (juni 2011) wordt verwezen naar de bijlage bij dit document.

5. Zijn doelstellingen bereikt? Waarom wel / waarom niet?

De doelstellingen zijn bereikt. Door middel van het overdragen van kennis, het trainen van vaardigheden en het uitbreiden van competenties is het professioneel handelen van de leraren vergroot.

De leraren van de deelnemende scholen beschikken over de vaardigheden en competenties met betrekking tot het cyclisch handelingsgericht werken:

- Verzamelen van leerlingengegevens in het groepsoverzicht en evalueren van het vorige groepsplan.
- Signaleren van leerlingen die extra aandacht nodig hebben.
- Benoemen van onderwijsbehoeften van leerlingen.
- Clusteren van leerlingen met vergelijkbare onderwijsbehoeften.
- Opstellen van een groepsplan.
- Uitvoeren van het groepsplan

Op schoolniveau zijn de volgende resultaten behaald:

- Een heringerichte zorgstructuur die aansluit bij de invoering van het handelingsgericht werken. Groepsbesprekingen en klassenconsultaties zijn opgenomen in de jaarkalender.
- Duidelijkheid over welke verbeteractiviteiten in de voorwaardelijke sfeer aangepakt kunnen worden ter optimalisering van de kwaliteit van het onderwijs. Te denken valt ondermeer aan:

haalbaar en gedegen programma, didactisch handelen van de leraar en klassenmanagement.

- Goede overgang waarborgen (van peuterspeelzaal naar groep 1, van groep 8 naar voortgezet onderwijs).
- Afstemmen van de schoolexterne zorg.
- Afstemmen met de zorg binnen WSNS.

6. Implementatie en borging.

Welke activiteiten zijn genomen om ervoor te zorgen dat de resultaten binnen de organisatie geborgd worden?

In het kader van de monitoring is er een digitale vragenlijst verspreid onder de uitvoerende adviseurs van Fontys Fydes om de stand van zaken helder te krijgen. Uit deze vragenlijsten komen tevens aanbevelingen voor de voortgang van de implementatie 1-zorgroute. Voor de volledige informatie wordt verwezen naar het verslag monitor 1-zorgroute.

7. Welke betekenis hebben de bereikte resultaten voor partners / betrokkenen bij het Initiatief?

Er zijn stappen gezet in het vorm geven van Passend Onderwijs voor het samenwerkingsverband WSNS Tilburg.

Bijlagen

Monitoring implementatie HGW/1-zorgroute

Fontys Fydes

Inleiding

Het werken met de 1-zorgroute is een manier om invulling te geven aan Passend Onderwijs. Het centrale uitgangspunt is het denken en handelen vanuit onderwijsbehoeften. Door middel van het handelingsgericht werken met groepsplannen en de koppeling met groeps- en leerlingenbesprekingen, wordt de zorg voor alle leerlingen planmatig en systematisch ingericht. Handelingsgericht werken met 1-zorgroute betekent pro-actief handelen en tegemoet komen aan de behoeften van alle leerlingen in de groep. Leerkrachten worden hierbij ondersteund door de intern begeleider.

Doelstelling Handelingsgericht werken met 1-zorgroute

Met 1-zorgroute worden de volgende doelen binnen school nagestreefd:

- Afstemming van het onderwijs op de onderwijsbehoeften van de leerlingen.
- Vroegtijdig signaleren van leerlingen die extra aandacht nodig hebben.
- Bieden van passende onderwijsarrangementen.
- Vergroten van competenties van leerkrachten.
- Geven van impulsen om de kwaliteit van het onderwijs en de zorg in school te verbeteren.
- Transparant maken en verbeteren van de zorgstructuur in school.
- Goede overgang waarborgen (van peuterspeelzaal naar groep 1, van groep 8 naar voortgezet onderwijs).
- Afstemmen met de schoolexterne zorg en ZAT.
- Afstemmen met de zorg binnen WSNS.

Uitgangspunten 1-zorgroute

Een van de uitgangspunten van 1-zorgroute is dat de leerkracht in de klas de beslissende factor is. Door het werken met groepsplannen stemt hij zijn onderwijs af op de onderwijsbehoeften van de leerlingen. Ze zorg die daaraan gekoppeld is wordt zoveel mogelijk binnen de klas gegeven. De interne begeleider ondersteunt en begeleidt de leerkracht bij de uitvoering en speelt een verbindende rol bij de externe begeleiding.

Binnen de 1-zorgroute worden, in onderlinge afstemming, stappen gezet op:

- Groepsniveau (onderwijsbehoeften leerlingen)
- Schoolniveau
- Bovenschoolniveau

Op groepsniveau wordt de cyclus 'Handelingsgericht werken' uitgevoerd. Scholen kiezen voor welke vakgebieden zij deze cyclus willen gaan uitvoeren.

Op schoolniveau vinden groepsbesprekingen en leerlingenbesprekingen plaats. Deze besprekingen richten zich op het verhelderen van de onderwijsbehoeften van de leerlingen en het vaststellen hoe het beste met deze behoeften in de groep kan worden omgegaan. Ouders zijn een belangrijke partner in het hele proces. Hun inbreng wordt structureel meegenomen in de zorgstructuur van de school.

De leerlingenbespreking is de schakel naar de bovenschoolse zorg, zoals die bijvoorbeeld plaatsvindt bij een *zorgadvies*team (ZAT). Voor externe begeleiding door een onderwijsadviesbureau geldt dit ook. Handelingsgerichte procesdiagnostiek en handelingsgerichte begeleiding op de werkvloer zijn hierbij mogelijkheden.

Zo biedt 1-zorgroute ook goede aanknopingspunten voor kwaliteitszorg in school. Daarbij wordt gekeken naar leeropbrengsten en de kwaliteit van het gegeven onderwijs.

WSNS Tilburg

Binnen het samenwerkingsverband WSNS Tilburg hebben 2 scholen zich voor het schooljaar 2010-2011 aangemeld voor de implementatie van 1-zorgroute. Deze scholen zijn begeleid door Fontys Fydes. Het gaat om de volgende scholen:

3. Stelaertshoeve
4. Zuidwester

Fontys Fydes heeft een helder en doelgericht tweejarig traject ontwikkeld en toegepast om in een combinatie van scholing (o.a. oplossingsgericht werken) en implementatie (teamontwikkeling en ondersteuning IB-ers) de kwaliteit van de zorg op de scholen te verbeteren. In het schooljaar 2011-2012 start een tweede tranche scholen met de invoering van 1-zorgroute.

Opzet implementatietraject Fontys Fydes

In het implementatietraject is uitgegaan van *Invoering* en *Professionalisering*.

Invoering staat voor het uitvoeren van een aantal activiteiten volgens de draaiboeken van 1-Zorgroute. *Professionalisering* staat voor een aantal professionaliseringsbijeenkomsten, waarvan de inhoud gekoppeld is aan de vier fasen van de cyclus van handelingsgericht werken.

Invoering omvat een aantal bijeenkomsten met het team; bijeenkomsten met de Stuurgroep en bijeenkomsten met de intern begeleider.

Professionalisering vindt plaats in een aantal bijeenkomsten met de teams die aan de pilot deelnemen. De fasen *invoering* en *professionalisering* verlopen gelijktijdig.

De inhoud van de bijeenkomsten voor de leraren is gekoppeld geweest aan de 4 fasen van de cyclus *Handelingsgericht werken*. Om dit succesvol te kunnen doen is een basis nodig; van probleemgeoriënteerd denken naar oplossingsgericht denken; het volgen van de ontwikkeling van kinderen in relatie tot de leerlijnen; klassenmanagement en didactiek.

De inhoud van de bijeenkomsten van de directies en intern begeleiders is gekoppeld geweest aan hun rol van begeleider van veranderingsprocessen en hun behoeften aan consultatie en leren van elkaar.

Opbrengsten eerste jaar implementatie 1-zorgroute

De ervaringen met het werken met 1-zorgroute zijn positief. Scholen zijn in staat de zorg planmatig, afgestemd en doelgericht vorm te geven wat leidt tot hogere leeropbrengsten. Om de bevindingen goed te kunnen analyseren en vastleggen is er een digitale vragenlijst ingevuld door

de betreffende adviseurs. In onderstaande uiteenzetting zijn de analyse, conclusies en aanbevelingen uitgewerkt.

Samenvatting vragenlijsten monitoring HGW/1-zorgroute

Schooljaar 2010-2011

**Uitgevoerd door
Fontys Fydes**

Algemeen

In het kader van de monitoring is er een digitale vragenlijst verspreid onder de uitvoerende adviseurs van Fontys Fydes om de stand van zaken helder te krijgen.

In deze samenvatting zijn de bevindingen van de adviseurs weergegeven betreft de begeleiding van de 2 Tilburgse scholen die zich hebben aangemeld voor de implementatie van HGW/1-zorgroute. Het betreft de volgende scholen:

- Basisschool Stelaertshoeve
- Basisschool De Zuidwester

De vragenlijst voor de adviseurs omvatte de volgende vragen:

1. Op welke manier wordt de HGW-1-zorgroute ingevoerd?
2. Welke fasen/stappen van het HGW-1-zorgroute zijn dit schooljaar doorlopen?
3. Welke activiteiten hebben dit jaar plaatsgevonden
4. Wat zijn de eerste opbrengsten, bevindingen en ervaringen met betrekking tot de implementatie van HGW/1-zorgroute
5. Welke activiteiten zullen plaatsvinden in het volgende schooljaar (2011-2012)
6. Conclusies
7. Aanbevelingen

De antwoorden van de adviseurs zijn in deze samenvatting per onderdeel uitgewerkt. Uit deze vragenlijsten kunnen ook algemene conclusies worden getrokken. Tevens komen uit deze vragenlijsten aanbevelingen voort ten aanzien van de voortgang van de implementatie 1-zorgroute.

1. De invoering van HGW/1-zorgroute

| | |
|-----------------------|---|
| Stelaertshoeve | HGW/1-zorgroute wordt ingevoerd middels de route van de paarse box met uitstapjes naar de verdieping HGW. |
| Zuidwester | HGW/1-zorgroute wordt ingevoerd middels een combi van box en NTO |

2. Het doorlopen van de fasen

| | |
|-----------------------|--|
| Stelaertshoeve | Er is een start gemaakt met de fasen waarnemen en begrijpen. Tijdens een studiedag is het team hiermee aan de slag geweest. De vertaalslag naar het handelen in de groep heeft nog niet plaatsgevonden. Er zijn enkele stuurgroepbijeenkomsten geweest en er zijn intervisiemomenten geweest met betrekking tot het formuleren van onderwijsbehoeften. |
| Zuidwester | De cyclus is in zijn geheel doorlopen met bijbehorende groepsbesprekingen en klassenbezoeken. |

3. Activiteiten schooljaar 2010-2011

| | |
|-----------------------|---|
| Stelaertshoeve | Er heeft een studiedag plaatsgevonden, twee bijeenkomsten met het MT en drie stuurgroepbijeenkomsten. |
| Zuidwester | stuurgroepbijeenkomst, studiedagen FF, groepsbesprekingen (klassenbezoeken gebeurden door REC4) |

4. De opbrengsten, bevindingen en ervaringen

| | |
|-----------------------|---|
| Stelaertshoeve | Er is een goede start gemaakt met het handelingsgericht werken waarbij voldoende draagvlak is bij het team. De implementatie moet nog starten, men heeft kennis gemaakt met het gedachtegoed en de verdieping van het waarnemen en begrijpen. |
|-----------------------|---|

| | |
|-------------------|--|
| Zuidwester | Door de toepassing op het thema 'gedrag' en door de samenwerking met REC4 zijn er vrij veel zaken samen al doende ontdekt en ontwikkeld. Aan het eind van het schooljaar, men ook dat de omslag van denken in problemen naar denken in onderwijsbehoeften en kansen steeds meer wordt gemaakt. Nu de fase van realiseren aan de orde is, kunnen de mensen hun creativiteit in de aanpak van gedrag kwijt. Ze zijn daar enthousiast en consequent in. |
|-------------------|--|

5. Activiteiten schooljaar 2011-2012

| | |
|-----------------------|--|
| Stelaertshoeve | In het schooljaar 2011-2012 zal er wederom een aantal studiemomenten plaatsvinden met het team. Er zullen groepsbesprekingen en klassenbezoeken ingepland worden, evenals stuurgroepoverleg verspreid over het gehele schooljaar. |
| Zuidwester | Aan het begin van schooljaar 2011-2012 wordt bepaald hoe de resterende uren worden ingezet. Waarschijnlijk zal men kiezen voor de aanschaf van een leerlingvolgsysteem voor gedrag (fase waarnemen). Stuurgroepoverleg zal waarschijnlijk de meest gebruikte activiteit daarvoor worden. |

6. Conclusies op schoolniveau

| | |
|-----------------------|---|
| Stelaertshoeve | De start is schooljaar 2010-2011 is een mooie opstap naar verdere invoering in 2011-2012. Het team is er klaar voor en de stuurgroep is voldoende voorbereid op het implementatieproces. |
| Zuidwester | Bij de start van het traject werd er weerstand tegen de formulieren, het meerwerk, het niet synchroon lopen met Parnassys/ Esis ervaren. Leerkrachten ervaren dat ze moeite hebben met het benoemen van de positieve / stimulerende factoren, terwijl ze de problemen en belemmeringen zo kunnen oplepelen. Dat is echt een eye-opener. Daarna zijn ze echt bereid om te kijken naar onderwijsbehoeften. De vertaling naar de praktijk is wel weer even lastig. Het team is zeker bereid om verder te gaan met het implementatieproces. |

7. Aanbevelingen op schoolniveau

| | |
|-----------------------|---|
| Stelaertshoeve | Het is aanbevolen een groot accent te leggen op de stuurgroep. Zo kunnen mensen nadrukkelijk meegenomen worden in het proces. Bovendien maakt men op deze manier de leerkrachten eigenaar van het onderwijs en het handelen in de groep. Het is belangrijk dat er gedacht en gewerkt wordt vanuit de ondersteuningsbehoeften van leerkrachten |
|-----------------------|---|

| | |
|-------------------|---|
| | |
| Zuidwester | De overstap naar andere gebieden dan het gekozen onderwerp begeleiden door bijv. nog enkele stuurgroepbijeenkomsten, verspreid over een langere tijd (zgn. periodieke onderhoudsbeurten). |

Algemene conclusies

- Een goede stuurgroep is van groot belang. Het is belangrijk dat de leden van de stuurgroep op een lijn zitten en dat er binnen de stuurgroep voldoende draagvlak is voor de uitvoering van het traject. Het is aanbevolen een groot accent te leggen op de stuurgroep. Zo kunnen mensen nadrukkelijk meegenomen worden in het proces. Bovendien maakt men op deze manier de leerkrachten eigenaar van het onderwijs en het handelen in de groep. Het is belangrijk dat er gedacht en gewerkt wordt vanuit de ondersteuningsbehoeften van leerkrachten
- Scholen zoeken naar verbindingen met andere schoolontwikkelingsonderwerpen. Met name het opbrengstgericht werken wordt vaak naar voren gebracht.
- Er is grote behoefte aan extra ondersteuning bij de scholen. De ondersteuning moet dan vooral betrekking hebben op het goed verder implementeren van de 1-zorgroute. De werkwijze moet verder verdiept worden (in de richting van handelingsgericht werken / onderwijsbehoeften) en de aanpak moet goed geborgd worden. Door een groot deel van de scholen wordt de behoefte aangegeven in de richting van ondersteuning op het opstellen van ontwikkelingsperspectieven en de professionalisering op specifieke inhoud.

Aanbevelingen voor het vervolg

Als algehele conclusie kan gesteld worden dat het implementatietraject HGW/1-zorgroute positief gewaardeerd wordt door de scholen die deel hebben genomen in het schooljaar 2010-2011. Wanneer de conclusies vanuit de monitor geanalyseerd en geïntegreerd worden komen de volgende aanbevelingen naar voren met betrekking tot de voortgang van het traject en de aanscherping van nieuwe implementatietrajecten HGW-1-zorgroute:

- In het implementatietraject HGW-1-zorgroute in 2010-2011 heeft het accent met name gelegen op de invoering van de structuur van 1-zorgroute in de huidige zorgstructuur op de scholen. Op dit moment is er een grote behoefte aan verdieping op het gebied van het handelingsgericht werken. De focus dient hierbij te liggen op het denken en werken vanuit onderwijsbehoeften van leerlingen. Voor het vervolg van het implementatietraject betekent dit dat ingestoken zal worden op de uitgangspunten van handelingsgericht werken zodat een optimale afstemming bereikt kan worden op onderwijsbehoeften. Mede vanuit de samenwerking van Fontys Fydes met NTO-Effekt creëert men mooie kansen om het concept van handelingsgericht werken verder te verdiepen op de scholen.
- Het is belangrijk om te investeren in het stuurteam van de school. Het stuurteam bewaakt intern de voortgang. Dit vraagt goede kennis van de systematiek van HGW/1-zorgroute en leiderschapsvaardigheden. Met de scholen kan op maat bekeken worden welke behoeften er op dit gebied zijn zodat hier in de begeleiding op ingestoken kan worden. Het is aanbevolen een groot accent te leggen op de stuurgroep. Zo kunnen mensen nadrukkelijk meegenomen worden in het proces. Bovendien maakt men op deze manier de leerkrachten eigenaar van het onderwijs en het handelen in de groep. Het is belangrijk dat er gedacht en gewerkt wordt vanuit de ondersteuningsbehoeften van leerkrachten
- De professionalisering zal meer ingebed moeten worden in het implementatietraject. De professionalisering zal dan gericht zijn op elementen van de verdieping handelingsgericht werken. Hierin ligt een mooie uitdaging voor Fontys Fydes.